

Kontarsky'lerin iki piyano resitali

Eskiden yeniye geliş ve tekrar eskiye dönüş tarzında düzenlenen bu resital çağımız müzik problemlerinin örneğini verdi. Çözüm yollarını zaman gösterecek.

ÇOK ilgi çekici iki bölümlü bir program. Birincisinde Debussy'den «Beyaz ve Siyahla», Strawinski'den bir sonta, Stockhausen'den piyano parçaları, Boulez'den «Kuruluşlar II» ile günümüze kadar modern müzik; ikincisinde Mozart'dan sol minör füga ve Brahms'dan Haydn'ın bir teması için çeşitlemeleriyle her anlamıyla klâsik müzik. Alışılmış olan programlardan çok değişik. Müzik tarihi dersî verir gibi ünlü klâsiklerden sırayla başlayıp yenilere kadar geleceğine tersine hemen günümüzün atmosferiyle başlayıp, cesaretle yaratılmak istenen yeni akımlara dinleyiciyi sürükledikten sonra, özlemiş gibi gene eskilerin muhteşem güzelliklerine dönüyor.

vermiştir. Yaptığı kendi düşündüğü, kendi görüşüdür. Hemde en geniş serbestlikle. Bütün kaygısı samimî olmaktır, anlaşılmak değil.

Müzik de de böyle..

Müzik bir fizik fenomeninin insan eliyle girdiği bir düzendir. Müzikal ses insan icadıdır. Aralarındaki ilişkileri kağıtlaştıran kurallar da gene kendi görüşüne uygundur. Müzik, âletleriyle de daima yeni imkânlar aramıştır. Bunların tarih boyunca gelişmesi de bunu göstermektedir. Bach ve Beethoven gibi büyükler kendilerinden önce kurulu düzenleri kullanarak yenilikler yapma çabasına yöneldikleri halde, günümüzün bestecileri geçmişle her türlü bağları yok etmek istemektedir. Yenilikle-

malardan kurulu şemaları bir yana bira karak sâdece ses etkisi altında bir düşünüş gibi görünmektedir. Sanat eseri bestecinin hiçbir sınır tanımayan muhayyalesinden doğacaktır. Programdaki Stockhausen ve Boulez bu çığır önde gelen mümessilleridir.

Kontarsky kardeşler iki piyanoda titizlikle beraberlik üzerinde durarak büyük başarı kazandılar. Debussy'nin müziği ince bir üslûpla işlenmiştir, şiir doludur. İcra bu bakımdan doyurucu oldu denemez. Biraz amerikan çarşısındaki Strawinski'nin üç bölümü sonata da sürükleyici bir akışla çalınmadı. Beraberlik kaygısının piyanistleri daha çok etkilediği hissi dinleyicide uyandı.

Stockhausen, piyano için bir eserinin üzerine şöyle yazmış: «İcracı sayfaların her hangî birine gelişigüzel bir göz atacak ve gözünün iliştiği yerden dilediği hızla çalmaya başlayacak.»

Programdaki parça elektronik müzik türünde, bir dizinin düzgün bir ritim üzerinde durmadan tekrarı ile başladı. Kaliteli bir piyanistin sâdece şiddet derecesiyle yaratılan nüansları devam etti. Ardından ne ritimi ne de düzeni belli olmayan seslerin etkisi. Gerçekten besteci en geniş serbestlikle sesleri kullanarak edindiği etkiyi aktarma ile yetinmekte. Kendisine tanıdığı hürriyeti tümüyle dinleyici için de kabul ederek onu da kişisel etkileriyle serbest

Debussy'nin müziği, Fransa'da etkisi kuvvetli olmuş Wagner'e karşı çeşitli özelliği olan bir direnmedir. Her halde ondokuzuncu yüzyıl sonundaki akımları belirtmiştir. Strawinski günümüzün en büyük bestecisidir. Bilgisi ve imkânlarını kullanmada hüneri ile çağımızın estetiğini etkilemiştir. Bununla beraber getirdikleri yeniliklerle yetinilmiş değildir. Birinci dünya savaşından bu yana yeni akımlar ve estetikte yeni görüşler belirmiştir. Özellikle resimde «impressionist»ler objektif konudan uzaklaşarak renk ve şekle bağımsızlıklarını sağlamışlardır. Ressam bu yoldan daha çok kendi içine dönmüş ve eserine daha «subjektif» bir karakter

rin artık geçmişte yapılanlarla ilgisi kalmamalıdır. Bütün çaba geçmişten uzaklaşmağa, yeni bir dille yeni şeyler söylemeğe yönelmiştir. Elektronik âletler eski âletlerin sağladığından daha geniş imkânlar getirmektedir. Eski âletlerin üzerinde icracıların hüneri müzikal ifadeyi sınırlamakta iken, şimdiye kadar kurulu düzenlerin dışında bugün istenilen çeşitli sesler kolaylıkla elde edilebilmektedir. Yeni teknik imkânların sağladığı araçlar modern müzik sanatının temelini ve değerini teşkil ettiğini kabul edenler de var.. Böyle bir görüşü benimseyen bestecinin eseri artık eski mantık ve sentaks kurallarından ayrılıp, tonalite, ritmik simetri ve te

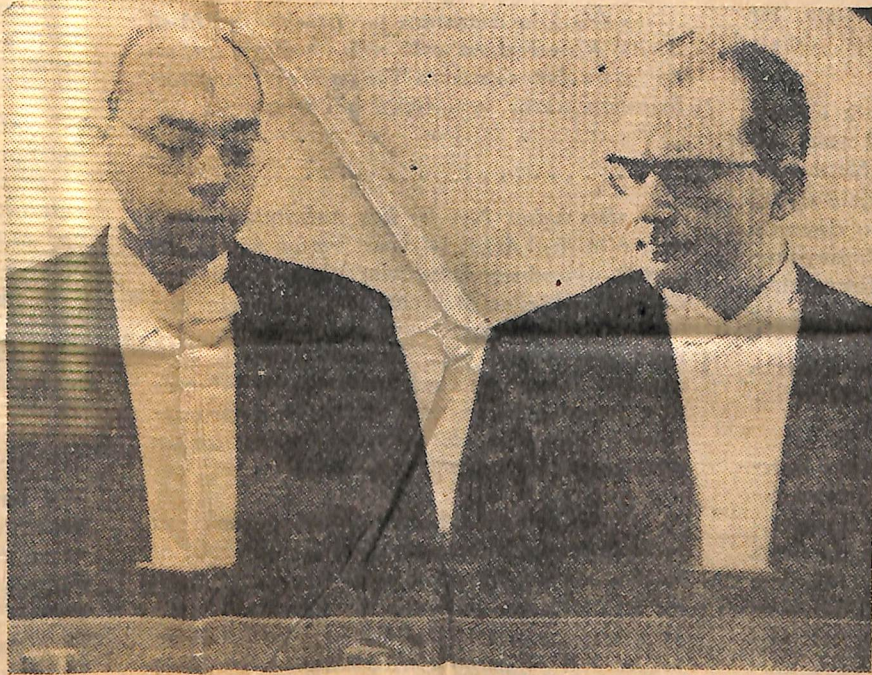
birakmada, Hakim unsur tesadüfler ve kişisel duygular. Tek piyano için olan bu eseri Aloys Kontarsky sağlam tekniğe sahip bir piyanistin üstün imkânlarıyla bestecinin isteğine uyarak diletiği gibi, fakat başarıyla çaldı.

Boulez'in aynı türdeki «Kuruluşlar II» sinde daha çok ses var. İki piyano için olan bu eserin bazı bölümleri daha bilgili ve tesadüflere daha az yer bırakan bir yapı gibi görünmede. Ritim düzeni çeşitli fakat bir bütün hâlinde. Gerek besteci ve gerek dinleyici için kâinatın analiz ve ayırd edilemeyen düzeninin kişi içdrâkında yarattığı «Angoisse» (korku) ile dinleyiciyi yalnız başına bırakmada. Hayatta tutunabilmek için ruh kuvvetinin lüzumunu anlatan bir ifade. Kontarsky kardeşler bunu be raberlikte tam bir anlayışla üstün bir başarıyla çaldılar. Belki de böylelikle eserinin sonundaki kopmuş gibi kalan anlamlı tek bir notanın yalnızlık ifadesininin kuvvetine rağmen bundan kurtulmanın kabul olduğunu gösterdiler.

Programın birinci bölümü böylece parlak bir başarı, fakat dinleyicilerin içlerinde bir sürü soruyla bitti. Kısa bir aradan sonra ikinci bölümde Mozart'ı dinleyici, birincide edindiği soruların etkisiyle belki gereği gibi tadamadı. İki bölüm arasındaki farklar büyüktü. Oysa Mozart'ı piyanistler bütün inceliklerini belirterek çaldılar. Ardından Brahms'ın bir Haydn teması üzerine çeşitlemeleri, Kontarsky kardeşlere bütün üstün imkânlarını göstermek fırsatını sağladı. Sağlam bir teknik ve güzel ses kalitesi ve kudretli bir yorumla eserin ihtişamını belirttiler.

Bu resital Kontarsky kardeşler için bir başarı olduğu kadar meraklı dinleyiciyi ilgilendiren bir deneme oldu. Çağımızın müzik problemlerinin örneğini verdi. Çözüm yollarını zaman gösterecek.

Dr. Reyhan H. ERBEN

KONTARSKY KARDEŞLER

«İki piyanoda beraberliğe önem veriyorlardı.»